

Mishnah Taharot, chapter 9

משנה טהרות פרק ט

(1) At what stage do olives become susceptible to impurity [by becoming wet via their exuding moisture]? When they [begin] to exude moisture in the vat [at that point the moisture is considered oil and is thus one of the seven liquids that make food susceptible to impurity when wetted by

א זיתים מאימתי מקבלין טמאה, משזיעו זעת המעטן, אבל לא זעת הקפה, כדברי בית שמאי. רבי שמעון אומר, שעור זעה שלשה ימים. בית הלל אומרים, משיתחברו שלשה זה לזה. רבן גמליאל אומר, משתגמר מלאכתן. והכמים אומרים כדבריו: ב גמר מלמסוק אבל עתיד לקח, גמר מלקח אבל

them (see Leviticus 11:34,38)]. But not when they exude moisture in the basket [since this oil is not collected and goes to waste the owner does not desire this moisture. This requirement is deduced by the verse stating: "But if water has been placed upon seeds," (Leviticus 11:38) indicating moisture that the owner desires]: This according to the school of Shammai. Rabbi Shimon says: The minimum time for the exuded moisture [to be considered oil and thus one of the seven liquids], is three days. The school of Hillel say: As soon as three olives stick together [as a result of being in the vat]. Rabban Gamliel says: When their preparation [harvest] is complete [and he does not intend to add more olives to the vat, since until then moisture exuded is not desired, however according to Rabban Gamliel, once he finished placing olives in the vat any exuded moisture even of olives picked that very day, are considered oil and cause susceptibility for impurity] and the Sages agree with his words.

(2) If he finished his harvest [and placed them in the vat] but intended to purchase more, or if he finished buying but intended to borrow some more, or if [he

רבנו עובדיה מברטנורא

א זיתים מאמתי מקבלין טומאה. להיות מוכשרים בשמן היוצא מהן: זיעת המעטן. כלי שנותנים בו את הזיתים והן נכמרות שם כדי שיהיו ראויים להוציא שמן לשון עטיניו מלאו חלב (איוב כ"א כ"ד): אבל לא זיעת הקופה. דקופה אינה מחוקת המשקין והמשקה היוצא מהן הולך לאבוד ולא נחא ליה ואין מכשיר הזרעים לקבל טומאה אלא משקה דניחא ליה דכתיב (ויקרא י"א) וכי יותן מים על זרע כתיב יתן וקרינן יותן דומיא דיתן מה יתן דניחא ליה אף יותן דניחא ליה: שיעור זיעה ג' ימים. דמשקה היוצא תוך ג' אינו חשוב שמן אלא מוחל בעלמא ואינו מכשיר שאין מכשירים לקבל טומאה אלא ז' משקין בלבד והן יין מים שמן רבש חלב טל דם: משיתחברו שלשה זה לזה. דרך הזיתים מתחברים זה לזה כששהו במעטן: משתגמר מלאכתן. מלאכת הכנסתן דכל זמן שדעתו להביא עוד זיתים ממקום אחר להוסיף על אלו אין הזיעה מכשירתן משום דלא נחא ליה ומשתגמר מלאכתו אפילו בן יומו מכשיר והלכה כר"ג שחכמים אומרים כדבריו: ב גמר מלמסוק. מללקוט זיתיו: אבל עתיד ליקח. לקנות זיתים מן השוק ולהוסיף על אלו: גמר מליקה. שאין

intended to add upon them, but] he became a mourner, or a [sudden] wedding feast, or some other occurrence happened [temporarily preventing him from his intention], then even if a *zav* or *zavah* walked over them they remain pure [since according to Rabban Gamliel they are

עֲתִיד לְלוּוֹת, אֲרָעוּ אֶבֶל, אוּ מִשְׁתָּהּ, אוּ אוֹנֶס, אֶפִּילוּ זָבִים וְזָבֹת מִהֶלְכִים עֲלֵיהֶן, טְהוּרִין. נִפְלוּ עֲלֵיהֶן מִשְׁקִין טְמֵאִין, אֵין טְמֵא אֶלָּא מְקוּם מִגָּעוֹן, וְהַמְחֵל הַיּוֹצֵא מִהֶן טְהוּר: ג נְגַמְרָה מִלֵּאכְתָּן, הָרִי אֵלוֹ מְכַשְׂרִין. נִפְלוּ עֲלֵיהֶן מִשְׁקִין טְמֵאִין. הַמְחֵל הַיּוֹצֵא מִהֶן, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר, וְחַכְמַיִם מְטַמְּאִין. אָמַר רַבִּי

not susceptible to impurity until he finishes their preparation, i.e., he finishes placing of all of them in the vat]. If any defiled liquids fell on them only that place which touched become [susceptible and] defiled and any moisture that comes forth from them [at this stage is not wanted by the owner, thus, is not susceptible to impurity and] is pure.

(3) When their preparation is complete [and they are now ready to be removed from the vat and pressed] they become susceptible to impurity. If a defiled liquid fell on them [since the sap mixes with the defiled liquid] they [i.e., even those olives which did not touch the defiled liquid] become defiled. Regarding the sap that comes from them; Rabbi Eliezer [argues on the view above and] says, it is [not considered liquid at this stage and does not make the olives susceptible to impurity and thus they remain] pure but the Sages say, [after their preparation in the vat is complete they are considered liquid both in regard to making that which touches it susceptible to impurity and if it itself touched an impurity it] is defiled.

רבנו עובדיה מברטנורא

בדעתו לקנות עוד זיתים, אבל רוצה ללוות זיתים מאחרים ולהוסיף על אלו: **אירעו אבל או משתה**. ולפיכך לא הוסיף עליהן, אבל דעתו להוסיף כשיעבור האבל: **טהורין**. לפי שלא הוכשרו. כרבן גמליאל דאמר משתגמר מלאכתן: **אין טמא אלא מקום מגען**. אין מוכשר אלא מקום נפילת המשקה. פירוש אחר, נפלו על הזיתים הללו שלא נגמרה מלאכתן משקין טמאין, לא נטמא מהן אלא הזיתים שנגעו בהן המשקין טמאים בלבד: **המוחל היוצא מהן**. המים היוצאים מן הזיתים קודם שנגמרה מלאכתן, אין להם דין משקין, ואין מכשירין את האוכלין, והן עצמן אין מקבלין טומאה. ומפני זה טהור המוחל היוצא מן הזיתים עד שלא נגמרה מלאכתן, לפי שאינו רוצה בקיומן: **ג נפלו עליהן משקין טמאין**. לאחר שנגמרה מלאכתן והוכשרו לקבל טומאה, הרי כל הזיתים טמאין ואפילו אותן שלא נגעו בהן המשקין הטמאין, שהמשקה שיצא מהן לאחר שנגמרה מלאכתן שעל ידו הוכשרו לקבל טומאה, הוא מתערב באלו המשקין הטמאין ומקבל טומאה מהן ומטמא אחר כך כל שאר הזיתים: **המוחל היוצא מהן**. מן הזיתים שנגמרה מלאכתן: **רבי אליעזר מטהר**. דלא חשיב מוחל משקה לא להכשיר הזרעים ולא לקבל טומאה כשאר משקים: **וחכמים מטמאין**. דמוחל

Rabbi Shimon says: They did not dispute the ruling that sap that comes from olives are pure but regarding what did they differ? Regarding that which [is left over on the bottom which] comes out from the vat, which Rabbi Eliezer maintains is pure while the Sages maintain [since it is impossible that there should not be a

שמעון, לא נחלקו על המחל היוצא מן הזיתים, שהוא טהור, ועל מה נחלקו, על היוצא מן הבור, שרבי אליעזר מטהר, וחכמים מטמאין: ד הגומר את זתיו ושיר קפה אחת, יתננה לעני הכהן, דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר, יוליך את המפתח מיד. רבי שמעון אומר, מעת לעת: ה המניח זיתים בכופש שימתונו שיהו נוהין לכתוש,

drop of oil mixed on the bottom, it is] impure.

(4) If one [an *am ha'aretz*] finished [gathering] his olives [who, after the season of gathering, is not trusted to keep his olives in purity (see Hagiggah 3:4)] and set aside one basket [to separate from it *terumah* and *ma'aser*] let him place it [in the vat] in front of the priest [thus prior to its being placed in the vat it is not susceptible to impurity and after being placed into the vat it was in the company of the priest who guarded it from becoming defiled]; these are the words of Rabbi Meir. Rabbi Yehudah says: He [the *am ha'aretz* is believed to say that I now finished putting my olives in the vat and] hands him the key immediately [i.e., that very day]. Rabbi Shimon says: Within twenty-four hours.

(5) If one placed his olives in a [*kofesh*] basket so that they may soften in preparation for the press [their preparation is considered complete and] they are

רבנו עובדיה מברטנורא

חשוב משקה בין להכשיר בין לטמא, כשיוצא מן הזיתים לאחר שנגמרה מלאכתו. המוחל היוצא מן הבור. לאחר שמוציאין השמן מן הבור, נשאר בקרקעית הבור מוחל כמו מים. וקאמר רבי שמעון דעליה אפליגו רבי אליעזר ורבנן, רבי אליעזר לא חשיב ליה משקה, ורבנן סברי כיון דלא אפשר להיות מוחל בקרקעית הבור בלא צחצוחי שמן, חשיבי משקה כמו השמן. והלכה כחכמים וכמו שפירש פלוטייזו תנא קמא. ולא כמו שפירש רבי שמעון: ד הגומר את זיתיו. לאחר שעבר זמן הגתות והבדים. דבשעת הגתות והבדים הא תנן בחגיגה שהכל נאמנים על התרומה בשעת הגתות והבדים: ושייר (צ"ל ישייר, וכן הוא בס"י): קופה אחת. כדי שיפריש ממנה תרומה ומעשר בטהרה ויתננה (לעני הכהן, שהכהן) עצמו יראה שגמר עתה את זתיו, שאם לא יתננה לעני הכהן, הוא אינו נאמן לומר ששמך בטהרה, כיון שעבר זמן הגתות והבדים. ואית ספרים דגרסי לעני הכהן, משום דתרומה מועטת כוז שמפרישים לאחר הגתות והבדים אין רגילין לתת אותה אלא לכהן עני משום הכי תני כהן עני, והוא הדין דמצי לתת אותה לכהן עשיר: יוליך לו את המפתח מיד. ומהימנין ליה במאי דאמר שעתה גמר זיתיו: ר' שמעון אומר מעת לעת. של גמר לקיטת הזיתים אם הביא לו את המפתח, מהימנין ליה. והלכה כר' יהודה. ובתוספתא (פרק י) משמע דמיד דקאמר ר' יהודה, היינו כל אותו היום: ה המניח זיתים בכופש. גרסינן והוא סל גדול שמניחים בו זיתים

susceptible to impurity, but if he softened them in preparation for salting; the school of Shammai say: They are susceptible, but the school of Hillel say: They are not susceptible. If one crushed olives with unwashed hands [to soften them so that they are edible since the liquid oozing out is desirable, adding taste to the olives] he causes them to be defiled [though by Rabbinic decree unwashed hands are only defiled to the second degree, nevertheless, they defile *terumah* and anything that defiles *terumah*, defiles liquids to the first degree, consequently, the liquid wetting the olives creates susceptibility and defiles the olives to the second degree all at the same time].

(6) If one put his olives on a roof to dry though they are piled up to the height of a cubit [and thus the weight extracts liquid from those at the bottom, such moisture is undesirable and] they are not susceptible to impurity. If he put them in his house so that they begin to break down and become soft though he intends to take them up to the roof [to dry], or if he put them on the roof so that they may crack or opens them to facilitate salting [since the oozing of its sap is desirable] they become susceptible to impurity. If he put them in his house while he secured [a hut, in which to guard his olives, onto] his roof, or until he can take

רבנו עובדיה מברטנורא

לכמור: שימתונו. שיתרכבו ותהיה בהן לחלוחית. ויש ספרים שגורסים בכותש, שמניחים אותם במכתשת ימים רבים כדי שיעשו רפים ורכים ויהיו נוהזין להכתש: הרי אלו מוכשרים. במוחל היוצא מהן שכבר נגמרה מלאכתן: בית הלל אומרים אין מוכשרים. דלא נגמרה מלאכתן עדיין: הפוצע זיתים. ממעכן בידיים מסואבות: טימאן. ידיים מסואבות פוסלות את התרומה, וכל הפוסל את התרומה מטמא משקן להיות תחלה. והן מוכשרים בפציעתן, דניחא ליה במשקה דטיף עלייהו, שמתקן כך הן מרבים טעם: א לגרגרם. לעשות מהן גרגרים, כלומר לעשות שכל גרגיר וגרגיר יתישב בחמה ויתנגב: אפילו הן רום אמה. דכשנתייבשו העליונות, התחתונות מויעות ומתלחלות במשקה, מכל מקום הואיל ודעתו שיתנגבו, אינן מוכרים. ויש מפרשים לגרגרן, למתקן בחמה כדי לסופתם במלח ולאכלן. ולפי שאין מתמתקין כולם בבת אחת, משום הכי נקט לגרגרן, כלומר אפילו שהן גבוהים אמה דהשתא אותן התחתונות אינן מתמתקות, הרי אלו מוכשרים במשקה היוצא מהן, דניחא לי שיועו שם, דחזו לאכילה טפי: שילקו. שיתמעכו ויתפצעו: ועתיד להעלותן לגג. אחר כך למתקן שם בחמה: נתנן בגג שיפתחם. שיתבקעו הזיתים וימלחם: הרי אלו מוכשרים. דכל הני ניחא ליה בזיעת השמן הנפלט: עד שישמר. שיתקן שומרה לגגו, סוכה מקנים וקש שעושים

הרי אלו מְכַשְׂרִים. שִׁמְתוֹנו שִׁמְלָחָם, בֵּית שְׂמָאֵי אֹמְרִים, מְכַשְׂרִים. וּבֵית הַלֵּל אֹמְרִים, אֵינָן מְכַשְׂרִים. הַפּוֹצֵעַ זֵיתִים בְּיָדַיִם טְמֵאוֹת, טְמֵאָן: וְהַמְנִיחַ זֵיתוֹ בְּגַג לְגַרְגְּרָם, אִפְלוּ הֵן רוֹם אֲמָה, אֵינָן מְכַשְׂרִים. נִתְּנָן בְּבֵית שִׁילְקוֹ וְעֵתִיד לְהַעֲלוֹתָם לַגַּג, נִתְּנָן בְּגַג שִׁילְקוֹ אוֹ שִׁיפְתָּחָם, הֲרֵי אֵלוֹ מְכַשְׂרִין. נִתְּנָן בְּבֵית עַד

them elsewhere [since anything oozing out at this point is undesirable] they do not become susceptible to impurity.

(7) If one wanted to take from them [a minute amount] for one or two pressings [i.e., from olives that their preparation was not yet complete, e.g., he still had in mind to add to the vat]; the school of Shammai say: He may

take that which he requires in a condition of impurity [without defiling the remainder, since the olives are not susceptible to impurity,] but must cover it up in a condition of purity [once he removes even a minute amount for the press the remainder is considered complete and covering it in a condition of defilement would defile the olives in the vat]. The school of Hillel say: [He may also cover it up in a condition of impurity [since the status of the remainder remains as is]. Rabbi Yose says: He may dig out that which he requires [even] with metal axes and carry it to the press in a condition of impurity [since anything oozing out until he reaches the press is not desirable].

(8) If a dead creeping thing was found in the milling stones [where the olives are milled before being placed under the pressing beam], only that place which touched becomes defiled [however, the olives which are touching the now defiled olive remain pure]. If the sap was running, all [the olives are deemed connected by the liquid and] become defiled. If it was found on the leaves [on the olive, i.e.,

רבנו עובדיה מברטנורא

בראש הגג לשבת שם לשמור: אינן מוכשרים. דלא ניחא ליה בויעה שירצאת מהן; ז רצה ליטול מהן בד אחר. זיתים שלא נגמרה מלאכתן ולא הוכשרו כגון שהיה דעתו ליקח ולהוסיף עליהן כדנתן בריש פרקי, ובא ליקח מהן שיעור מועט שמשמיים בבית הבר בפעם אחת, או שני בדין, ולעשות מהן שמן, ומשאיר מהן במעט הרבה: בית שמאי אומרים קוצה בטומאה. חותך מה שרוצה לחתוך מן האום של זיתים שבמעטן בד או שני בדי בטומאה, כיון שלא נגמרה מלאכתן ולא הוכשרו: ומחפה בטהרה. כשגמר ליקח מה שרצה ליקח, מכסה המותר שבמעטן בטהרה כאילו הוכשר, דמועלת ליקחתו מה שלוקח להחשיב את המותר כאילו נגמרה מלאכתן: אף מחפה בטומאה. דאף הנשאר לא הוכשר, כיון שלא נגמרה מלאכתן ודעתו להוסיף עליהם. ומיהו אם עקר כל הזיתים שבמעטן כדי לעשותן בבית הבר, היו מוכשרים לבית הלל: ר' יוסי אומר חופר בקרדומות. ועוקר כל הזיתים שבמעטן ומוליך לבית הבר בטומאה לפי שלא הוכשרו. וקרדומות דנקט, לרבותא לפי שהן בלי ברזל ומוכנים לטומאת מת יותר משאר כלים והלכה כבית הלל: ה בריחים. שנותנים בהן זיתים קודם נתינתן לבית הבר ואחר כך נותנן בבית הבר וטוענן בקורה: ואם

ש'שמר את גגו או עד שיוליכם למקום אחר, אינן מוכשרים: ז רצה לטול מהן בד אחר או שני בדין, בית שמאי אומרים, קוצה בטמאה ומחפה בטרה. בית הלל אומרים, אף מחפה בטמאה. רבי יוסי אומר, חופר בקרדומות של מתכת ומוליך לבית הבר בטמאה: ח השרץ שנמצא ברחים, אין טמא אלא מקום מגעו. אם היה משקה מהלך, הכל טמא. נמצא על

leaves used to cover the milled olives, the leaves are not considered food and thus not susceptible to impurity], then we ask [amei ha'aretz] press workers [whom the owner purified in order that his oil be produced in purity] whether they can say: We did not touch it [and they are believed]. If it [the dead creature] touched the mass of olives even by a hair, the whole mass [is considered as one and] becomes defiled.

(9) If [after he stuck a stake to loosen and separate the olive mass which indicates his desire that the olives no longer be considered connected (see Tosefta, Taharat 10:7)] it [a dead creeping creature] was found on one of the separated chunks [of the mass, each chunk containing compressed individual olives, which individually have less than an egg's bulk, (the minimum size required for a defiling agent)] and it [the creature] touched [several of the olives in different areas of the chunk which together amounted to] an egg's bulk, it [the entire chunk] becomes defiled. [Though, once the owner no longer wants the olives connected, the mass is no longer considered a connected mass, (rather it is similar to a cake of figs where the figs are not considered connected, see Tosefta, Taharat 1:2), however, since the individual olives become defiled, as food becomes defiled at any size and since this chunk as a unit does contain the required minimum amount to serve as a defiling agent, it is considered connected to defile all the individual olives of the chunk (to the second degree) even those which are not touching the olives directly abutting the dead creature]. If it was found on separated chunks that are laying one on top of other, even though it touched [an

רבנו עובדיה מברטנורא

היה משקה. נטמא המשקה בשרץ ונטמאו כל הזיתים על ידי חיבור משקה: **נמצא על גבי העלים.** נמצא השרץ על גבי העלים המכסים את הזיתים, ועלים לאו בר קבולי טומאה נינו: **ישאלו הברדים.** עמי הארץ שטיהרן בעל השמן לעשות זיתיו בטהרה, ונאמנים לומר לא נגענו בשרץ שעל העלים ולא נטמינו: **ואם היה נוגע באום.** אם היה השרץ יוצא מן העלים שמכסים את הזיתים ונוגע באום: **אפילו שער אחד מן השרץ נוגע באום.** טמא. כל האום, דחשיב חיבור: **אום.** הזיתים המקובצים יחד ומחוברין זה בזה במעטן, נקראים אום: **ט נמצא על גבי פרודים.** לאחר שתקע יתד באום להפריד האום לכמה חלקים פרודים, ובכל גוש וגוש מאלה החלקים הפרודים מהאום יש זיתים מדובקים: **והוא נוגע בכביצה.** שאם באת לצרף זיתים שהשרץ נוגע בהן יש בהן כביצה: **טמא.** כל הגוש. אע"ג דאין הגוש חיבור משתקע את היתד באום להפרידם, מכל מקום כיון דיש בגוש זה זיתים טמאין כשיעור לטמא אחרים, דהיינו כביצה, נעשה חיבור לטמא כל שאר הזיתים שבו: **פרודים על**

area of the chunk] as much as an egg's bulk, only the place that touched becomes defiled [in the first degree, and thus the individual olives compressed in the chunk become defiled to the second degree, as in the case above, which in turn is no longer

a defiling agent (Rosh)]. If it was found between the walls and the olives [we do not fear that perhaps it fell from on top and] the latter remain pure. If it was found [on olives that were drying on] the roof, [we don't fear lest the creature was in the vat and inadvertently was brought up thus] the olives in the vat remain pure. But if it was found in the vat, the olives on the roof are also regarded as defiled. If it [the dead crawling creature] was found burned [and laying] upon the olives [burned dead creatures do not convey defilement] and so too, in the case of a rag that was scorched [we do not fear lest they touched and defiled the olives prior to their burned state and] the olives remain pure because all cases of impurity are determined as they appear at the time they are found.

רבנו עובדיה מברטנורא

גבי פרודים. שיש גושים על גבי גושים והשרץ על הגוש העליון: **אע"פ שהשרץ נוגע בכביצה.** של אותו גוש: **אין טמא אלא מקום מגעו של שרץ.** כלומר אותו גוש בלבד שהשרץ נגע בו. אבל שאר גושים, טהורים: **נמצא השרץ בין הכותל לזיתים טהור.** ולא חיישינן שמא היה על הזיתים: **נמצא בגג.** המעלה זיתים מן המעטן לגג, ונמצא שרץ אחר כך בזיתים שעל הגג: **המעטן טהור.** כלומר זיתים שבמעטן טהורים, ולא אמרינן עם הזיתים הובא והיה במעטן: **נמצא במעטן.** זיתים שהעלה בגג, טמאין, דמקודם שהעלה הזיתים לגג היה השרץ במעטן: **נמצא שרוף.** ושרץ שרוף לא מטמא, דכתיב (ויקרא יא) במותם, כעין מותם. וכשנמצא שרוף על גבי זיתים טהורים, לא חיישינן שמא נגע בהן קודם שנשרף: **מהוהא.** בגד שנתחרך באש ונעשה כמין קורי עכביש, ושוב אינו מקבל טומאה: **טהורה.** ולא אמרינן שמא טמא היה מתחלה קודם שנתחרך: **כשעת מציאתן.** בין להקל בין להחמיר:

על פי שהוא נוגע בכביצה, אין טמא אלא מקום מגעו. נמצא בין כותל לזיתים, טהור. נמצא בגג, המעטן טהור. נמצא במעטן, הגג טמא. נמצא שרוף על הזיתים, וכן מטלית מהוהא, טהורה, שכל הטמאות כשעת מציאתן: